Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Centru, (jud. Speranța Clima)
Dosar nr. 2a-4412/24 (2-23189167-02-2a-27112024)

D E C I Z I E

18 noiembrie 2025 mun. Chişinău

Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ
al Curţii de Apel Centru

Instanța compusă din:
Președintele completului Ruxanda Pulbere
Judecătorii Roman Pascari și Constantin Roșca
Grefier: Lilia Bulbocean

examinând în şedinţă de judecată publică, desfășurată în limba română, cererile de apel declarate de către Ministerul Justiției al R.Moldova și de către Procuratura Generală a R.Moldova, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 29 aprilie 2024, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Banuh ***** împotriva Ministerului Justiției al R.Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a R.Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă:

Circumstanțele cauzei :

La data de 22.12.2023, reclamantul Banuh ***** a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al R.Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a R.Moldova, solicitând repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că a fost învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 251 Cod penal.

Astfel, organul de urmărire penală invocând că ,,*Banuh ***** fiind conducătorul GȚ ,,Banuh ***** *****”, a cărei membri erau Banuh ***** și Banuh Tatiana, la data de 29 iunie 2017 a încheiat cu SRL ,,Gloria-Qvarc” contractul de gaj, prin care SRL ,,Gloria-Qvarc”, având calitatea de creditor gajist, și GȚ ”Banuh ***** *****”, având calitatea de debitor gajist, a cărui*

*obiect îl constituie datoria față de creditorul gajist a sumei de 365 000 lei, care se aflau la baza contractelor de vânzare-cumpărare nr. 79/2 din 17 mai 2017 și, respectiv, nr. 79/1 din 28 decembrie 2016, încheiate între SRL ”Gloria-Qvarc” și GȚ ”Banuh ***** *****”, prin care creditorul gajist s-a obligat să achite creanța până la data de 15 septembrie 2017, iar debitorul gajist a depus în gaj creditorului gajist producția agricolă - roada anului 2017 și anume 111 tone de producție de floarea-soarelui de pe suprafața de 74 ha, amplasate în s. Gașpar r-l Edineț și 87 tone de producție de grâu de pe suprafața de 35 ha amplasate în s. Gașpar r-l Edineț. Costul total al producției agricole gajate - roada anului 2017, constituia 763000 lei.*

*Banuh ***** cunoscând cu certitudine precum că roada anului 2017 și anume floarea-soarelui de pe 74 ha în volum de 111 tone era gajată la SRL ”Gloria-Qvarc”, nerespectând prevederile clauzelor contractuale nr. 2.4) b), d), e) din contractul de gaj încheiat între SRL ”Gloria-Qvarc” și GȚ ”Banuh ***** *****” din 29 iunie 2017, precum și neavând acordul creditorului gajist să înstrăineze bunurile altor persoane până la onorarea obligațiilor sale, în mod intenționat la data de 21 august 2017 a încheiat un contract de gaj cu SRL ”Organic Protect”, prin care a gajat 100 tone de floarea soarelui de pe suprafața de 50 ha, deci roada asupra căreia deja era instituit gajul la SRL ,,GloriaQvarc” la data de 29 iunie 2017.*

*Mai mult, Banuh ***** acționând din numele GȚ ,,Banuh ***** *****”, a înstrăinat roada anului 2017 de floarea-soarelui, gajată la SRL ,,GloriaQvarc”, următorilor agenți economici după cum urmează: la data de 27 septembrie 2017 a înstrăinat la SRL ,,Agrorista Agricolă” 14 590 kg floarea-soarelui în sumă de 71826,90 lei; la data de 29 septembrie 2017 a înstrăinat la SRL ,,Diazchim” producție de floarea-soarelui în cantitate de 17433 kg, la prețul de 101111,40 lei; la data de 01 octombrie 2017 a înstrăinat la SRL ,,Organic Protect” producție de floarea-soarelui în cantitate de 17000 kg, la prețul de 96900 lei; la data de 30 octombrie 2017 a înstrăinat la SRL ,,Molgranum” producția de floarea-soarelui în cantitate de 10439 kg, la prețul de 59502,30 lei.*

Ca consecință a înstrăinării bunurilor sus indicate gajate, SRL ,,Gloria-Qvarc”, i-a fost cauzat un prejudiciu material considerabil în sumă de 365000 lei”.

Prin sentința Judecătoriei Edineț, sediul Central din 12 septembrie 2019, Banuh ***** a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 251 Cod penal, la amendă în mărime de 1400 unități convenționale, echivalentul a 70000 lei, cu privarea de dreptul de ocupa funcții sau de a exercita activitatea de întreprinzător pe un termen de 1 an. S-a dispus încasarea din contul inculpatului în beneficiul SRL ”Gloria-Qvarc” 91 560 lei cu titlu de prejudiciu material și 5000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 10 februarie 2021, a fost respins ca nefondat apelul și menținută sentința fără modificări, iar, prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 29 noiembrie 2021, a fost admis recursul declarat, casată decizia instanței de apel și restituită cauza la rejudecare, în alt complet de judecată.

După rejudecarea cauzei, prin decizia Curții de Apel Bălți din 06 octombrie 2022, a fost admis apelul avocatului Odobescu Ghenadie în interesele inculpatului Banuh *****, casată sentința primei instanțe și pronunțată o hotărâre nouă, prin care, în temeiul art. 390 alin.(1) pct. 3) Cod de procedură penală, s-a dispus achitarea lui Banuh *****, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. Totodată, acțiunea civilă a fost respinsă ca nefondată.

Din conținutul deciziei menționate instanța de apel a stabilit că *„tot prin decizia Curții Supreme de Justiție din 27 februarie 2019, a fost respinsă și cererea de chemare de judecată depusă de către SRL ”Gloria-Qvarc” împotriva GȚ ”Banuh ***** *****” cu privire la încasarea datoriei ce rezidă din neexecutarea contractului de gaj, or SRL ”Gloria-Qvarc” nu a putut demonstra în instanță neexecutarea obligațiilor contractuale de către gospodăria țărănească…*”.

Iar, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 08 noiembrie 2023, au fost declarate inadmisibile recursurile declarate de procurorul în Procuratura de Circumscripție Bălți, și avocatul Gubceac Dmitrii în numele părții vătămate S.R.L „Gloria-Qvarc”, împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 06 octombrie 2022, în cauza penală în privința lui Banuh *****, ca fiind neîntemeiate.

Făcând referire la dispozițiile legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, la prevederile art. 2036 și 2037 din Codul civil, a solicitat încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, a sumei de 100 000 lei cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral cauzat, a sumei de 500 lei cu titlu de prejudiciu material sub forma asistenței juridice, suportat în cadrul cauzei penale, precum și compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 10 000 lei, suportate în cadrul prezentei cauze.

Poziția instanței de fond:

Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 29 aprilie 2024 s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Banuh ***** și s-a încasat din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Banuh ***** suma de 8 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în rest ,capătul de cerere privind repararea prejudiciului moral s-a respins. S-a încasat din bugetul de stat, prin

intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Banuh *****, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică în sumă de 1000 lei, în rest, acest capăt de cerere s-a respins. S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM, în beneficiul lui Banuh ***** cu titlu de prejudiciu material rezultat din cheltuielile suportate pentru asistență juridică la examinarea cauzei penale în sumă de 500 lei.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a stabilit că reclamantului Banuh ***** i-a fost cauzat un prejudiciu moral, prin atragere ilegală la răspundere penală, fiind achitat de comiterea infracțiunea incriminată, condiție stabilită de art. 6 lit. a) al Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti.

Cu privire la cerința privind compensarea prejudiciului moral, instanța a considerat că suma prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei este disproporționată și nerezonabilă și ținând cont de principiile compensării echitabile şi rezonabile a prejudiciului moral, a stabilit că prejudiciul moral de 8000 lei, reprezintă în speță, o satisfacție echitabilă pentru reclamant.

Totodată, având în vedere admiterea parțială a acțiunii, instanța a dispus compensarea proporțională a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 1 000 lei.

La fel instanța a dispus încasarea în calitate de prejudiciu material rezultat din cheltuieli suportate de Banuh ***** pentru asistența juridică la examinarea cauzei penale în sumă de 500 lei.

Solicitarea apelantului:

Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 29 aprilie 2024, Ministerul Justiției al R.Moldova a declarat apel, solicitând casarea acesteia și adoptarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

La rândul său și reprezentantul Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Alina Vochin, a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 29 aprilie 2024, solicitând casarea acesteia și adoptarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii civile intentate la cererea de chemare în judecată înaintată de Banuh ***** împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanțelor de judecată.

Argumentele părților:

În susținerea cererii de apel, reprezentantul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Cachița Constantin a menționat că instanța a aplicat eronat normele de drept material ce ţin de încasarea prejudiciului cauzat prin acţiunile

ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, în condiţiile în care pentru aplicabilitatea dispoziţiilor din Legea precitată, necesită de a fi întrunite cumulativ (minim o condiţie), atît circumstanţele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cît şi de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material şi moral.

Notează că durata urmăririi penale şi examinarea cauzei penale în instanţă a fost derulată, cu respectarea tuturor drepturilor prevăzute de Codul penal şi de procedură penală, în vederea constatării existenţei sau inexistenţei infracţiunii imputate, identificării făptuitorului/lor, constatării vinovăţiei, stabilirii altor împrejurări importante pentru justa soluţionare a cauzei penale și stabilirii adevărului.

Urmărirea penală si judecarea cauzei au corespuns şi garanţiei privind examinarea cauzei în termen rezonabil conform art. 6 CEDO. Respectiv critica reclamantului şi a judecătorului fondului că acest complex de acţiuni în cumul sunt apreciate ca ilicite (ilegale) odată cu emiterea sentinţei de achitare, ca destul de suficiente, pentru încasarea unor astfel de sume, nu îşi au loc de existenţă şi nici nu pot fi temeinice de admitere.

De altfel, Banuh ***** nu a fost condamnat public, or, potrivit art. 50 Cod penal, se consideră răspundere penală condamnarea publică, în numele legii, a faptelor infracţionale şi a persoanelor care le-au săvîrşit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrîngere prevăzute de lege, situație ce nu se atestă la caz.

De asemenea, în partea ce ţine de acordarea prejudiciului moral, a precizat că pe durata acţiunilor procesuale şi judecării cauzei penale în instanţa de judecată, intimatei nu i-au fost încălcate drepturile procesuale, iar, la materialele cauzei nu există nicio probă concludentă, pertinentă, utilă şi veridică în confirmarea faptului că actele procedurale emise în privinţa intimatei de către organul de drept sunt calificate ca ilegale.

La rândul său, reprezentantul Procuraturii Generale a Republicii Moldova, în susținerea cererii de apel a indicat critici ce se bazează pe neîntrunirea în situația din speță a condițiilor pentru aplicabilitatea Legii nr. 1545

În ședința instanței de apel, reprezentantul apelantului, Ministerului Justiției *****, Constantin Cachița a susținut cererea de apel înaintată pe motivele de fapt și de drept invocate, solicitând admiterea acesteia în sensul declarat.

În ședința instanței de apel, reprezentantul intervenientului accesoriu, Procuraturii Generale a Republicii Moldova, precum și intimatul Banuh ***** și reprezentantul acestuia, avocatul Odobescu Ghenadie, citați legal despre locul, data și ora acesteia nu s-au prezentat, nu au comunicat instanței motivele neprezentării și nu au solicitat examinarea apelului în lipsa lor. Instanța de apel, în temeiul art.

379 alin. (2) Cod de procedură civilă, a dispus examinarea apelului în lipsa acestora.

Aprecierea instanței de apel:

Audiind explicațiile reprezentantului apelantului Ministerul Justiției al R.Moldova, analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră apelurile declarate drept neîntemeiate și care urmează a fi respinse, din următoarele motive.

În temeiul art. 373 Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică corectitudinea stabilirii situației de fapt și aplicarea normelor de drept de către prima instanță.

În speță, Colegiul constată că soluția instanței de fond este rezultatul unei aprecieri corecte a probelor și al unei aplicări juste a normelor legale incidente.

În susținerea acestei opinii, Colegiul reține că prin sentința Judecătoriei Edineț, sediul Central din 12 septembrie 2019, Banuh ***** a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 251 Cod penal, fiindu-i aplicată pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 1400 u.c. în sumă de 70000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita activitatea de întreprinzător pe un termen de 1 an.

Totodată, prin aceeași sentință, s-a admis acțiunea civilă, fiind dispusă încasarea de la Banuh ***** în beneficiul SRL ”Gloria-Qvarc” a prejudiciului de 91560 lei și cheltuieli de judecată în sumă de 5000 lei.

Prin sentința pronunțată instanța a reținut că Banuh ***** a săvârșit înstrăinarea în cazurile nepermise de lege a bunurilor gajate, utilizarea lor în alte scopuri, săvârșită de o persoană căreia i-au fost încredințate aceste bunuri și care era obligat, conform legii, să asigure integritatea lor.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 10 februarie 2021, a fost respins apelul declarat de avocatul Odobescu Ghenadie, în interesele lui Banuh *****, și menținută sentința Judecătoriei Edineț, sediul Central din 12 septembrie 2019

Iar, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 29 noiembrie 2021, a fost admis recursul declarat de avocatul Odobescu Ghenadie, în numele lui Banuh *****, casată decizia instanței de apel și restituită cauza la rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

După rejudecarea cauzei, prin decizia Curții de Apel Bălți din 06 octombrie 2022, a fost admis apelul avocatului Odobescu Ghenadie, în interesele lui Banuh *****, casată sentința Judecătoriei Edineț, sediul Central din 12 septembrie 2019 și emisă o hotărâre nouă, prin care, în temeiul art. 390 alin.(1) pct. 3) Cod de procedură penală, s-a dispus achitarea lu Banuh ***** de sub învinuirea adusă în

baza art. 251 Cod penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. Totodată, acțiunea civilă a fost respinsă, (f.d.24-33).

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 08 noiembrie 2023, recursurile procurorului în Procuratura de circumscripție Bălți, și avocatului Gubceac Dmitrii, în interesele SRL ”Gloria-Qvarc”, au fost respinse ca inadmisibile, (f.d. 18-34).

Invocând cauzarea prejudiciului material și moral prin acțiunile organului de urmărire penală, ale procuraturii și instanței de judecată, Banuh ***** a promovat în instanță o acțiune cu privire la constatarea încălcării drepturilor și repararea prejudiciului material și moral, cauzat în urma tragerii ilicite la răspundere penală precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate prin prisma argumentelor invocate în apel și, raportându-le la suportul probatoriu, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru constată că prima instanţa a determinat corect raportul juridic dedus judecății, a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei și a dat o apreciere completă, obiectivă şi sub toate aspectele a probelor prezentate hotărârea fiind întemeiată iar Banuh ***** dispune de dreptul de a solicita repararea prejudiciului suportat în cadrul cauzei penale intentate în privința sa în baza art. 251 Cod penal.

În susținerea acestei poziții, instanța de apel reține că art. 63 alin. (1) Cod de procedură penală definește noțiunea de bănuit ca *,,persoana fizică sau juridică faţă de care există anumite probe că a săvîrşit o infracţiune pînă la punerea ei sub învinuire. Persoana poate fi recunoscută în calitate de bănuit prin unul din următoarele acte procedurale, după caz: 1) procesul-verbal de reţinere; 2) ordonanţa sau încheierea de aplicare a unei măsuri preventive neprivative de libertate; 3) ordonanţa de recunoaştere a persoanei în calitate de bănuit.”*

În acord cu art. 65 alin. (1), (4) Cod de procedură penală *,,învinuitul este persoana fizică sau juridică faţă de care s-a emis, în conformitate cu prevederile prezentului cod, o ordonanţă de punere sub învinuire. Persoana nu are calitatea de învinuit din momentul cînd în privinţa ei a fost încetat procesul penal sau ea a fost scoasă de sub urmărire penală.”*

Art. 390 alin. (1) pct. 1), alin. (3) Cod de procedură penală *,,Sentinţa de achitare se adoptă dacă: nu s-a constatat existenţa faptei infracţiunii. (3) Sentinţa de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului.”*

Art. 524 Cod de procedură penală stipulează că *,,persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.”*

Actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul şi condiţiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acţiunile ilicite comise în procesele penale şi contravenţionale de organele de urmărire penală, de procuratură şi de instanţele judecătoreşti este Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998.

Astfel, în sensul prezentei legi, prin acţiuni ilicite se înțeleg acţiuni sau inacţiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenţii, ale organului de urmărire penală sau ale instanţei de judecată, care exclud vinovăţia acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcţie de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanţa de judecată, manifestate prin încălcarea intenţionată a normelor procedurale şi materiale în timpul procedurii penale sau contravenţionale (infracţiuni).

Conform prevederilor art. 3 alin. (1) lit. b) și alin. (2) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești *,,în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpapersoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură şi din instanțele judecătorești”.*

Potrivit art. 6 lit. a) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 *,,dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare.*

În temeiul prevederilor de al art. 7 lit. e) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998*, în cazurile menţionate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie: sumele plătite de ea pentru asistenţa juridică.*

La fel, conform art. 10 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 *,,dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea şi în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6 din Lege”*.

În corespundere cu art. 11 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 „mărimea compensaţiei pentru repararea prejudiciului moral se stabileşte de instanţa de *judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensaţiei se determină luîndu -se în considerare: a) gravitatea infracţiunii de a cărei săvîrşire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul şi gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală şi la examinarea cauzei penale în instanţa de judecată; c) rezonanţa pe care a avut-o în societate informaţia despre*

învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum şi durata examinării cauzei penale în instanţa de judecată; e) natura dreptului personal lezat şi locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferinţele fizice, caracterul şi gradul suferinţelor psihice; g) măsura în care compensaţia bănească poate atenua suferinţele fizice şi psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenţie. Instanţa de judecată va determina mărimea compensaţiei şi în baza criteriilor specificate la art. 219 alin.(4) din Codul de procedură penală. În toate cazurile, instanţa de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile şi echitabile a prejudiciului moral.

În conformitate cu prevederile art. 2007 alin. (1) Cod civil *,,prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri: a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea; b) aplicare ilegală, în calitate de sancțiune contravențională, a arestului, a muncii neremunerate în folosul comunității; c) acțiuni sau inacțiuni care au dus, după caz, la: constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane şi dispunerea achitării unor sume în beneficiul acesteia; – pronunțarea unei hotărâri de către o instanță judecătorească națională, ca urmare a condamnării statului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care s-a dispus achitarea unor sume din contul statului."*

Potrivit art. 2036 alin. (1), (2) și (3) Cod civil *,,în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existenţa şi întinderea prejudiciului patrimonial. Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege".*

Conform art. 2037 Cod civil *,,mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanţa de judecată în funcţie de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăţie a autorului prejudiciului, dacă vinovăţia este o condiţie a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacţie echitabilă persoanei vătămate. Caracterul şi gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanţa de judecată,*

luînd în considerare circumstanţele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităţilor de viaţă familială şi socială, precum şi statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obişnuit în împrejurări similare şi, pe de altă parte, ia în cont particularităţile cazului."

Colegiul judiciar relevă că legislația condiționează posibilitatea reparării prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuratură și instanța de judecată, de existența unei componențe juridice complexe, care include: a) temeiurile de reparare a prejudiciului, care sunt enumerate în art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545/1998 și b) condițiile de apariție a dreptului la repararea prejudiciului cauzat persoanei prin erori judiciare și de urmărire penală, stabilite în art. 6 din Legea nr. 1545/1998.

Aici, Colegiul accentuează că legiuitorul califică drept acţiuni ilicite - acţiunile sau inacţiunile organului de urmărire penală sau ale instanţei de judecată, care nu neapărat să fie ilegale, dar al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată.

În dispozițiile legale, legislatorul a evidențiat atât cercul concret de temeiuri (reținerea ilegală, tragerea ilegală la răspundere penală, condamnarea ilegală etc.) necesare pentru ca prejudiciul cauzat persoanei să poată fi reparabil, cât și cercul condițiilor de apariție a dreptului la repararea prejudiciului (sentința de achitare, ordonanța de scoatere de sub urmărire penală etc.), adică actul de reabilitare, care atestă admiterea erorii judiciare şi prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

Reieșind din cele menționate, Colegiul civil în acord cu poziția primei instanțe, conchide că Banuh ***** dispune de dreptul de a solicita repararea prejudiciului suportat în cadrul procesului penal, or aceasta prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 06 octombrie 2022, a fost achitat de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 251 Cod penal, pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii– acțiune prevăzută de art. 3 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, totodată sentința de achitare devenind definită și irevocabilă în partea sa la 08 noiembrie 2023 - temei de reabilitare prevăzută la art. 6 lit. a) din Legea nr. 1545.

Prin urmare, Colegiul nu poate admite poziția apelanților Ministerului Justiției și Procuraturii Generale precum că Banuh ***** nu este îndreptățit să solicite despăgubiri în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, deoarece acesta nu întrunește cumulativ condițiile prevăzute la art. 3 și art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, or, în măsura în care Banuh ***** a fost pus sub învinuire, acțiune prevăzută de art. 3 lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, iar, ulterior prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 06

octombrie 2022, irevocabilă din 08 noiembrie 2023, a fost achitat de învinuirea adusă conform art. 251 Cod penal, pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii, adică pe temeiuri de reabilitare, ce rezultă din art. 6 lit. a) din Legea nr. 1545, Banuh ***** întrunește condițiile pentru a solicita încasarea prejudiciului moral în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Totodată, Colegiul apreciază critic alegațiile reprezentanților apelanților Ministerului Justiției și Procuraturii Generale cu privire la faptul că măsurile procesuale întreprinse de organul de urmărire penală sînt prevăzute de legislaţia procesual penală şi urmau a fi aplicate pentru infracţiunea în săvîrşirea căreia a fost învinuit, or Colegiul nu neagă faptul că au fost întreprinse măsuri prevăzute de lege, însă remarcă că chiar și în cazul când organul de urmărire penală a respectat cerințele formale la întreprinderea acțiunilor de urmărire penală, acest complex de acțiuni în cumul sunt apreciate ca fiind ilicite odată cu emiterea sentinței de achitare în privința lui Banuh *****.

Colegiul civil reține și prevederea legală care instituie regula că prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele de judecată, conform art. 3 alin. (2) din Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 și, în această ordine de idei, se resping alegațiile reprezentantului apelantului Ministerului Justiției despre aceia că acțiunea nu urmează fi admisă, or, această viziune este rezultatul unei interpretări viciate a cadrului legal pertinent, care de fapt, în opinia instanței de apel, este unul clar, cert și lipsit de obscuritate.

De altfel, în materia pretinselor violări, art. 6 § 1 din Convenţia Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale, sub aspectul său penal, defineşte acuzatul ca fiind bănuitul, învinuitul şi inculpatul.

Mai mult, CtEDO în jurisprudenţa sa constantă a dat o definiţie „acuzaţiei” în materie penală arătând că aceasta reprezintă notificarea oficială, ce emană de la o autoritate competentă, a faptului că unei persoane i se impută săvârşirea unei fapte penale, ceea ce înseamnă producerea unor consecinţe importante privitoare la persoana astfel suspectată (cauza Serves vs Franţa 1997-VI §42).

Colegiul reține că aflarea reclamantului sub incidența procedurilor penale cu statut nu numai de bănuit, învinuit, dar și inculpat, cu achitarea ulterioară a acestuia, echivalează cu tragerea ilegală la răspundere penală a lui Banuh ***** și obligă implicit răspunderea statului pentru lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestuia.

Totodată, Colegiul subliniază că rațiunea legiuitorului la adoptarea Legii nr. 1545/1998 a fost aceea de a garanta protecția persoanei împotriva erorilor judiciare și a eventualelor abuzuri de procedură, precum și de a asigura o compensație echitabilă pentru atingerea adusă libertății individuale, reputației și

altor drepturi fundamentale, indiferent de faptul că actele procesuale au fost adoptate cu respectarea formală a procedurilor legale.

În aceste condiții, Colegiul civil conchide că instanța de fond, în mod corect, a încasat prejudiciul moral în favoarea reclamantului, reținând existența temeiului juridic pentru angajarea răspunderii statului în baza Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

În continuare, Colegiul atestă corectitudinea soluției instanței de fond privind încasarea sumei în mărime de 500 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică pentru apărarea intereselor inculpatului Banuh ***** la examinarea cauzei penale, or acest fapt a fost probat prin bonul de plată seria și numărul DAA 13759349 din 12 martie 2019, (f.d.3).

În aceiași ordine de idei, Colegiul consideră justă și soluția instanței de fond în partea admiterii parțiale a solicitării reclamantului privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate în prezenta cauză civilă în mărime de 1000 lei, ținând cont de probele prezentate pentru dovada cheltuielilor suportate, complexitatea cauzei, noutatea şi dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță, aportul avocatului la soluționarea cauzei, rezultatul obținut, precum și faptul că acestea urmează să fie necesare, realmente angajate şi rezonabile ca mărime.

În consecință, Colegiul civil constată că hotărârea instanței de fond este legală și întemeiată, iar criticile invocate în apeluri nu sunt de natură să răstoarne concluziile acesteia, instanța stabilind corect circumstanțele de fapt relevante, apreciind în mod just probele administrate și aplicând corespunzător normele de drept material incidente raportului juridic dedus judecății.

Prin urmare, Colegiul conchide asupra necesității respingerii apelurilor ca neîntemeiate și menținerii hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 385 lit. a), art. art. 389-390 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru,-

d e c i d e :

Se resping cererile de apel declarate de către Ministerul Justiției al R.Moldova și de către Procuratura Generală a R.Moldova.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 29 aprilie 2024, pronunțată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Banuh ***** împotriva Ministerului Justiției al R.Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a R.Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este definitivă și executorie din momentul pronunțării, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la comunicarea deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele şedinţei,
Judecătorul Ruxanda Pulbere

Judecătorii: Roman Pascari

Constantin Roșca